

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ОБЛИЧЧЯ ЗАМОЖНОЇ ЧАСТИНИ СЕЛЯНСТВА
20-30Х РОКІВ ХХ СТ. В УКРАЇНІ**

Стаття написана на основі історіографічних даних, де описується соціально-політичний портрет та динаміка зміни заможної частини селянства в Україні. В роботі йдеться про вплив політичної ситуації в Радянському Союзі на психологічний розвиток заможників.

Ключові слова: заможник, «куркуль», більшовики, селянство.

The article is written on the basis of historiographic data, which describes the socio-political portrait and dynamics of changes of the wealthy part of the peasantry in Ukraine. The work deals with the influence of the political situation in the Soviet Union on the psychological development of the wealthy.

Key words: wealthy man, "Kurkul", Bolsheviks, peasantry.

Дослідження історії селянства займалися такі дослідники як Березовчук М.Д [2], Лях Р.Д [7]. Питанням селянського менталітету займалися Калакура Я [4]. Капустян Г.Т [3], Лукашевич О. [6]. Незаможників досліджувала Абрамува Е. Н. [1].

Відношення різноманітних соціальних груп на селі в доколгоспний період є фундаментом для нашого дослідження. Бурхливі 20-30ті роки ХХ ст. знаменують собою періодом «воєнного комунізму», новою економічною політикою та колективізацією. Через стрімку динаміку змін політика більшовицької партії суттєво коливалась по відношенню до різних груп селянства.

Для більшовиків, після приходу до влади виникла потреба встановити за собою повноцінну владу на селі. Потреба мати союзників серед соціальних груп селянства та боротьбі з заможниками стимулювало більшовиків знаходити собі «друзів». Як правило це були незаможницькі організації. Їх склад був максимально різноманітний, туди просочувалось у тому числі і представники заможного верства населення [1, с. 5].

Радянська історіографія пише, що на початку ХХ ст. в новій державі значно зросла класова диференціація селянства. Мета партії була зрівняти суспільство у становому аспекті [2, с. 23].

Метою заможного селянства була доволі банальна – зберегти себе як клас. Суттєвий удар по ним завдали більшовики проводивши політику «воєнного комунізму», розкуркулення, суцільної колективізації, голодомору і масових репресій.

В часи нової економічної політики ситуація з заможним селянством покращилась. Сама суть НЕПу включає в себе перехід від продрозкладки до фіксованого податку. Середина 20х років ненадовго стала більш-менш сприятливим для заможної верстви села, стала ще більше розвиватися наймана праця, призупинилась масове розкуркулення, створювались кооперації. Запустилась економіка, за допомогою якої люди отримували фінанси та робочі місця, що позитивно вплинуло на їх економічне становище.

Однак не варто говорити, що НЕП докорінно змінив ситуацію. Більшовицькі бідняцькі організації контролювали діяльність «куркулів». Заможний селянський соціум влада обмежували шляхом високого податкового тиску.

Про політичні стосунки, історик Г. Капустян, посилаючись на архівні джерела, зазначає, що між «куркулями» та незаможниками надзвичайно неправильні і ворожнечі стосунки. Вони з'явилися у наслідок прагнення незаможників адмініструвати, перетягнути на себе функції сільських рад. В умовах НЕПу незаможники все одно проводили стягнення сільськогосподарських податків, страхових зборів у посиленому режимі [4, с. 18; 5].

Прихід Й. Сталіна до більшовицького керма призвели до завершенню політики НЕПу. Розпочався процес «затягування гайок» влади по відношенню до заможників. Тотальні репресії, фізичне та моральне знищення призвело до деградації суспільства. Оскільки клеймо «заможник» або «ворог народу» міг отримати кожен [6, с. 296].

Щодо ролі кооперацій, потрібно звернути увагу на роль цього явища у житті селянства. З 1929го року, розпочався курс на суцільну колективізацію і система селянської кооперація повинна була підлягти реорганізації. Фундаментальні засади діяльності кооперативної системи підпорядковувалась лише одній цілі – суцільній колективізації [7, с. 77].

Репресії, голод та колективізація стали рушійними силами до регресії селянського соціуму. У селянства у підсумку виникало ніщо інше як страх, розгубленість, розпач, тривога, депресія та інші серйозні психічні відхилення [4, с. 19].

Отже, Соціально-політичне обличчя заможної частини селянства 20-30х років ХХ ст. в Україні зазнали негативних змін на фоні політики влади. Це призвело до трагічних наслідків для українського народу, що просто не могло відбитися на їх моральному стані.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Абраумова Е. Н. Комітети Незаможних Селян в українському селі 1920-х рр.: до проблеми реорганізації Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, Черкаси. С. 1-12.
2. Березовчук М.Д. Історичне значення ленінської концепції організації сільської бідноти як передумови формування класу колгоспного селянства. Український історичний журнал. 1984. № 4. С. 22–33
3. Капустян Г. Т. Більшовицький варіант політики "римських цезарів", або: комнезами як вияв люмпенської психології / Г. Т. Капустян // Український селянин. 2017. Вип. 17. С. 84-88.
4. Калакура Я. Морально-психологічний і ментальний вимір наслідків Голодомору 1930-х років в Україні / Я. Калакура // Історична пам'ять, Полтава, 2017. Вип.37. – С. 16–22
5. Радянське будівництво на Україні в роки громадянської війни(1919-1920): Збірник документів і матеріалів / Ред. Волощук І.П, Рубач М.А. К. : Вид-во Акад. наук УРСР, 1957. С. 1083.
6. Лукашевич О. Джерела та історіографія 20-30-х рр. про побут та дозвілля сільського населення радянської України / Лукашевич О. // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. - 2003. 10. С. 294-300.
7. Лях Р.Д.Розв'язання аграрного питання на Україні: 1917-1923 РР./ ЛЯХ . К. : Вища шк., 1975. С. 118

Рекомендує до друку науковий керівник професор Водотика С.Г.